

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ षष्ठमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे षष्ठमः प्रश्नः ॥

अश्मन्नूर्जं पर्वते शिश्रियाणां वाते पर्जन्ये वरुणस्य शुष्मे। अद्ध्य
ओषधीभ्यो वनस्पतिभ्योऽधि सम्भृतां तां न इषमूर्जं धत्त मरुतः
सः रराणाः। अश्मन्स्ते क्षुद्रमुं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मः। समुद्रस्य
त्वाऽवाकयाग्रे परि व्ययामसि। पावको अस्मभ्यः शिवो भव।
हिमस्य त्वा जरायुणाग्रे परि व्ययामसि। पावको अस्मभ्यः शिवो
भव। उप (१)

ज्मन्नुप वेतसेऽवत्तरं नदीष्व। अग्रे पित्तमपामसि। मण्डूकि
ताभिरा गहि सेमं नो यज्ञम्। पावकवर्णः शिवं कृधि। पावक आ
चितयन्त्या कृपा। क्षामन्नुरुच उषसो न भानुना। तूर्वन्न यामन्नेतशस्य
नू रण आ यो घृणे। न तत्तृषाणो अजरः। अग्रे पावक रोचिषा
मन्द्रया देव जिह्वया। आ देवान् (२)

वक्षि यक्षि च। स नः पावक दीदिवोऽग्रे देवाः इहा बंह।
उप यज्ञः हविश्च नः। अपामिदं न्ययनः समुद्रस्य निवेशनम्।
अन्यं ते अस्मत्तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यः शिवो भव। नमस्ते
हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे। अन्यं ते अस्मत्तपन्तु हेतयः

पाव॒को अ॒स्मभ्य॑ꣳ शि॒वो भ॑वा नृष॒दे वट् (३)

अ॒प्सुष॑दे वड्ढ॑न॒सदे वड्ढ॑र्हिष॒दे वट्थ्सु॑र्वि॒दे वट्। ये दे॒वा
दे॒वानां॑ य॒ज्ञियां॑ य॒ज्ञिया॑नाꣳ संव॒त्सरी॑ण॒मुप॑ भा॒गमा॑स॒ते। अ॒हुता॑दो
ह॒विषो॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन्त्स्व॑यं जु॒हुध्व॑म्मधु॒नो घृ॑तस्य। ये दे॒वा दे॒वेष्वधि॑
दे॒वत्व॑मायन् ये ब्रह्म॑णः पुर॒एता॑रो अ॒स्य। येभ्यो॑ न॒र्ते पव॑ते धाम॒
किं च॒न न ते दि॒वो न पृ॑थि॒व्या अधि॑ स्तुषु। प्रा॒णदाः (४)

अ॒पा॒नदा॑ व्या॒नदा॑श्चक्षु॒र्दा व॑र्चो॒दा व॑रि॒वोदाः। अ॒न्यं ते
अ॒स्मत्त॑पन्तु हे॒तयः॑ पाव॒को अ॒स्मभ्य॑ꣳ शि॒वो भ॑वा अ॒ग्निस्ति॒ग्मेन॑
शो॒चिषा॑ यꣳस॒द्विश्वं॑ न्य॒त्रिण॑म्। अ॒ग्निर्नो॑ वꣳस॒ते र॒यिम्।
सैना॒नीके॑न सु॒विद॑त्रो अ॒स्मे यष्टा॑ दे॒वाꣳ आ॒य॑जिष्ठः स्व॒स्ति।
अद॑ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ पर॒स्पा अ॒ग्रे द्यु॑मदु॒त रे॒वदि॑दीहि॥ (५)

उप॑ दे॒वान् व॒द्वाण॑दाश्चतु॒श्चत्वारि॑ꣳशच॥ [१]

य इ॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ जु॒ह्वट्पि॑र॒होता॑ निष॒सादा॑ पि॒ता नः॑। स
आ॒शिषा॑ द्रवि॑णमिच्छ॒मानः॑ परम॒च्छदो॑ वर॒ आ वि॑वेश। वि॒श्वक॑र्मा
मन॑सा यद्विहा॒या धा॒ता वि॑धा॒ता पर॑मो॒त स॒न्दक्। तेषा॑मिष्टानि
समि॑षा म॒दन्ति॑ यत्र॒ सप्त॑र्षी॒न्य॒र एक॑माहुः। यो नः॑ पि॒ता ज॑नि॒ता
यो वि॑धा॒ता यो नः॑ स॒तो अ॒भ्या स॒ज्ज॒जान॑। (६)

यो दे॒वानां॑ नाम॒धा एक॑ ए॒व तꣳ स॑म्प्र॒श्नम्भु॑व॒ना यन्त्य॑न्या।
त आ॒य॑जन्त॒ द्रवि॑णꣳ स॒मस्मा॑ ऋष॑यः पूर्वे ज॒रि॒तारो॑ न भू॒ना।

असूर्ता॑ सूर्ता॑ रज॑सो वि॒माने॒ ये भू॒तानि॑ स॒मकृ॑ण्वन्नि॒मानि॑। न तं
वि॒दाथ॑ य इ॒दं ज॒जाना॑न्यद्युष्माक॒मन्तरं॑ भवाति। नी॒हारेण॑ प्रावृ॒ता
जल्प्या॑ चासु॒तृपं॑ उक्थ॒शासं॑श्चरन्ति। प॒रो दि॒वा प॒र ए॒ना (७)

पृ॒थि॒व्या प॒रो दे॒वेभि॒रसुरै॑र्गुहा॒ यत्। कः॑ स्वि॒द्गर्भं॑ प्रथ॒मं द॑ध्र
आपो॒ यत्र॑ दे॒वाः स॒मग॑च्छन्त॒ विश्वे॑। तमि॒द्गर्भं॑ प्रथ॒मं द॑ध्र आपो॒ यत्र॑
दे॒वाः स॒मग॑च्छन्त॒ विश्वे॑। अ॒जस्य॑ नाभा॒वध्येक॑मर्पितं॒ यस्मिन्नि॑दं
वि॒श्वम्भुव॑नमधि॒ श्रित॑म्। वि॒श्वक॑र्मा ह्यज॑निष्ट दे॒व आदि॑द्गन्ध॒र्वो
अ॑भवद्वि॒तीयः॑। तृ॒तीयः॑ पि॒ता ज॑नि॒तौष॑धीनाम् (८)

अ॒पां गर्भं॑ व्य॒दधा॑त्पुरु॒त्रा। चक्षु॑षः पि॒ता मन॑सा॒ हि धी॑रो घृ॒तमे॑ने
अ॒जन॑न्नन्न॒माने॑। य॒देद॑न्ता॒ अद॑द॒हन्त॒ पूर्वं॑ आदि॒द्यावा॑पृथि॒वी
अ॑प्रथेताम्। वि॒श्वत॑श्चक्षुरु॒त वि॒श्वतो॑मुखो वि॒श्वतो॑हस्त उ॒त
वि॒श्वत॑स्पात्। सं बा॒हुभ्यां॑ नम॑ति स॒म्पत॑त्रैर्द्यावा॑पृथि॒वी ज॒नय॑ दे॒व
एकः॑। किः॑ स्वि॒दासी॑दधि॒ष्ठान॑मा॒रम्भ॑णं क॒तम॑त्स्वि॒त्किमा॑सीत्।
यदी॒ भूमिं॑ ज॒नय॑न्न (९)

वि॒श्वक॑र्मा वि द्यामौ॒र्णोन्म॑हिना वि॒श्वच॑क्षाः। किः॑ स्वि॒द्वनं॑
क उ॒ स वृ॑क्ष आ॑सीद्यतो द्यावा॑पृथि॒वी नि॑ष्टत॒क्षुः। मनी॑षिणो
मन॑सा पृच्छतेदु तद्य॒दध्यति॑ष्ठद्भुव॑नानि धा॒रय॑न्न। या ते॒ धामा॑नि
पर॑माणि॒ याव॑मा॒ या म॑ध्य॒मा वि॑श्वक॒र्मन्नु॑तेमा। शिक्षा॒ सखि॑भ्यो
ह॒विषि॑ स्वधा॒वः स्व॒यं य॑जस्व त॒नुवं जु॑षा॒णः। वा॒चस्प॑तिं

विश्वकर्मणमृतये (१०)

म॒नो॒युजं॑ वा॒जे अ॒द्या हु॑वेम। स नो नेदि॑ष्ठा ह॒व॒नानि॑
जोष॑ते वि॒श्वश॑म्भूर॒व॒से सा॒धुक॑र्मा। वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑
स्व॒यं य॑जस्व त॒नुव॑ जुषा॒णः। मुह्य॑न्त्व॒न्ये अ॒भितः॑ स॒पत्ना॑
इ॒हास्माक॑म्म॒घवा॑ सूरि॒रस्तु॑। वि॒श्वक॑र्मन् ह॒विषा॑ वर्ध॑नेन
त्रा॒तार॑मिन्द्र॒मकृ॑णोरव॒ध्यम्। तस्मै॑ वि॒शः स॒म॒न॒मन्त॑ पूर्वी॒रय॑मु॒ग्रो
वि॒ह॒व्यो यथा॑सत्। स॒मु॒द्राय॑ व॒युना॑य॒ सिन्धू॑ना॒म्पत॑ये नमः॑।
न॒दीना॑ꣳ सर्वा॑सा॒म्पि॒त्रे जु॑हुता वि॒श्वक॑र्म॒णे वि॒श्वाहा॑म॒र्त्यꣳ
ह॒विः॥ (११)

ज॒जानै॑नौष॒धीनां॑ भूमिं ज॒नय॑न्वृत॒ये नमो॑ नव॑ च॥ [२]

उदे॑नमुत्त॒रां न॒याग्रे॑ घृतेनाहुत। रा॒यस्पोषे॑ण सꣳ सृज॑ प्र॒जया॑
च ध॑नेन च। इन्द्रे॑म॒म्प्र॒तरां॑ कृ॒धि स॒जा॒ताना॑म॒सद्व॒शी। स॒मे॒नं वर्च॑सा
सृज॑ दे॒वेभ्यो॑ भा॒गधा॑ अ॒सत्। यस्य॑ कु॒र्मो ह॒विर्गृ॑हे तम॑ग्रे वर्ध॒या
त्वम्। तस्मै॑ दे॒वा अ॒धि ब्र॑वन्न॒यं च॒ ब्रह्म॑ण॒स्पतिः॑। उदु॑ त्वा वि॒श्वे
दे॒वाः (१२)

अग्रे॑ भर॑न्तु चित्ति॑भिः। स नो॑ भव॒ शि॒वत॑मः सु॒प्रती॑को
वि॒भाव॑सुः। पञ्च दि॒शो दै॒वीर्य॑ज॒म॒वन्तु॑ दे॒वीर॑पा॒मंति॑ दु॒र्म॒ति॒म्बाध॑मानाः।
रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्तीः। रा॒यस्पोषे॑ अ॒धि य॒ज्ञो अ॑स्था॒थ्समि॑द्धे
अ॒ग्नाव॑धि॒ माम॑हा॒नः। उ॒क्थ॑प॒त्र ई॒ड्यो गृ॑भी॒तस्त॑प्तं घ॒र्म

परिगृह्यायजन्त। ऊर्जा यद्यज्ञमशमन्त देवा दैव्याय धर्त्रे जोष्टे॥
देवश्रीः श्रीमणाः शतपंथाः (१३)

परिगृह्य देवा यज्ञमायन्त्र। सूर्यरश्मिरुहरिकेशः पुरस्तात्सविता
ज्योतिरुदया५ अजस्रम्। तस्य पूषा प्रसवं याति देवः
सम्पश्यन्विश्वा भुवनानि गोपाः। देवा देवेभ्यो अध्वर्यन्तो
अस्थुर्वीत५ शमित्रे शमिता यजध्वै। तुरीयो यज्ञो यत्र हव्यमेति
ततः पावका आशिषो नो जुषन्ताम्। विमानं एष दिवो मध्यं
आस्त आपप्रिवात्रोदसी अन्तरिक्षम्। स विश्वाचीरभि (१४)

चष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुम्। उक्षा संमुद्रो
अरुणः सुपर्णः पूर्वस्य योनिंमपितुरा विवेश। मध्ये दिवो
निहितः पृश्निरश्मा वि चक्रमे रजंसः पात्यन्तौ। इन्द्रं विश्वा
अवीवृधन्त्समुद्रव्यचसं गिरः। रथीतम५ रथीनां वाजाना५
सत्पतिम्पतिम्। सुम्रहूर्यज्ञो देवा५ आ च वक्षद्यक्षदग्निर्देवो देवा५
आ च वक्षत्। वाजस्य मा प्रसवेनोद्ग्राभेणोदग्रभीत्। अथा सपत्ना५
इन्द्रो मे निग्राभेणाधरा५ अकः। उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा
अवीवृधन्। अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यस्यताम्॥ (१५)

देवाः शतपंथा अभि वाजस्य षड्विंशतिश्च॥ [३]

आशुः शिशानो वृषभो न युध्मो घनाघ्नः क्षोभणश्चर्षणीनाम्।
सङ्क्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शत५ सेना अजयत्साकमिन्द्रः।

संक्रन्देनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्श्ववनेन धृष्णुना।
तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा। स
इषुहस्तैः स निषङ्गिभिर्वशी सः स्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन।
सः सृष्टजिह्मोमपा बाहुशर्ध्यूर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता। बृहस्पते
परि दीय (१६)

रथेन रक्षोहामित्राः अपबाधमानः। प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो
युधा जयन्त्रस्माकमेध्यविता रथानाम्। गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं
जयन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजसा। इमं सजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रः
सखायोऽनु सः रभध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्
वाजी सहमान उग्रः। अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र
रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायः (१७)

वीरः शतमन्युरिन्द्रः। दुश्श्ववनः पृतनाषाड्युध्योऽस्माकं
सेना अवतु प्र युत्सु। इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा
यज्ञः पुर एतु सोमः। देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनाम्मरुतो
यन्त्वग्रे। इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानाम्मरुताः शर्ध
उग्रम्। महामनसाम्भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात्।
अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु। (१८)

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु।
उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत्सत्वंनाम्मामकानाम्महासि।

उद्धृ॑त्रहन्वा॒जिनां॒ वाजि॑नान्यु॒द्रथानां॒ जय॑तामेतु॒ घोषः॑। उप॒
प्रेतु॑ जय॑ता नरः स्थि॒रा वः॑ सन्तु बा॒हवः॑। इन्द्रो॑ वः
शर्म॑ यच्छ॒त्वनाधृ॑ष्या यथासं॑थ। अव॑सृष्टा॒ परा॑ पत॒ शर॑व्ये
ब्रह्म॑सं॒शिता। गच्छा॑मित्रा॒न्म्र (१९)

वि॒श॒ मैषां॒ कं च॒नोच्छि॑षः। मर्मा॑णि ते वर्म॑भिश्छादयामि
सोम॑स्त्वा॒ राजा॑मृते॒नाभि॑ वंस्ताम्। उ॒रोर्वरी॑यो वरि॑वस्ते अस्तु
जय॑न्तं त्वामनु॑ मदन्तु दे॒वाः। यत्र॑ बा॒णाः स॒म्पत॑न्ति कुमा॒रा
वि॑शि॒खा इ॒व। इन्द्रो॑ न॒स्तत्र॑ वृ॒त्रहा॑ वि॒श्वाहा॑ शर्म॑ यच्छतु॥ (२०)

दी॒या दा॒यो जं॒यन्त्व॒मित्रा॒न्म्र च॑त्वारि॒ंशच्च॑॥ [४]

प्राची॑मनु॒ प्रदि॑शं प्रेहि॑ वि॒द्वान॒ग्नेर॑ग्ने पुरो अ॑ग्निर्भवे॒ह। वि॒श्वा
आशा॑ दी॒द्यानो॒ वि भा॒ह्यूर्ज॑ नो धेहि॑ द्वि॒पदे॒ चतु॑ष्पदे। क्रम॑ध्वम॒ग्निना॒
नाक॑मुख्य॒ं ह॒स्तैषु॑ बिभ्र॑तः। दि॒वः पृ॒ष्ठं सु॒वर्ग॑त्वा मि॒श्रा
दे॒वेभि॑राद्धम्। पृ॒थिव्या॑ अ॒हमु॒दन्तरि॑क्ष॒मारु॑हम॒न्तरि॑क्षा॒दिव॒मारु॑हम्।
दि॒वो नाक॑स्य पृ॒ष्ठाथ्सु॒व॒ज्योति॑रगाम् (२१)

अ॒हम्। सु॒व॒र्यन्तो॒ नापै॑क्षन्त॒ आ द्या॑ सं रो॒हन्ति॒ रोद॑सी।
य॒ज्ञं ये वि॒श्वतो॑धार॒ं सु॒वि॒द्वांसो॑ विते॒निरे। अ॒ग्ने प्रेहि॑ प्रथ॒मो
दे॒वय॑तां चक्षु॑र्दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्याना॑म्। इय॑क्षमाणा॒ भृगु॑भिः स॒जोषाः॑
सु॒व॒र्यन्तु॒ यज॑मानाः स्व॒स्ति। नक्तो॑षासा॒ सम॑नसा॒ विरू॑पे धा॒पये॑ते
शि॒शुमे॒कं समी॑ची। द्या॒वा क्षा॒मा रु॒क्मो अ॒न्तर्वि॑भाति दे॒वा अ॒ग्निं

धारयन्द्रविणोदाः। अग्रे सहस्राक्ष (२२)

श॒त॒मूर्ध॒ञ्छु॒तं ते॑ प्रा॒णाः स॒हस्र॑मपा॒नाः। त्व॑ सा॒हस्र॑स्य
रा॒य ई॒शिषे॑ तस्मै॑ ते वि॒धेम॒ वाजा॑य॒ स्वाहा॑। सु॒पर्णो॑ऽसि
ग॒रुत्मा॑न्यृ॒थिव्या॑ ५ सी॒द पृ॒ष्ठे पृ॒थिव्याः॑ सी॒द भा॒सान्तरि॑क्षमा
पृ॒ण ज्योति॑षा॒ दिव॑मुत्त॒मान् तेज॑सा॒ दिश॒ उद्दृ॑ह। आ॒जुह्वा॑नः
सु॒प्रती॑कः पुरस्ता॒दग्रे॑ स्वां योनि॒मा सी॑द सा॒ध्या। अ॒स्मिन्स॒धस्थे॑
अध्युत्त॑रस्मिन्विश्वे॑ देवाः (२३)

यज॑मानश्च सीदत। प्रेद्धो॑ अग्रे दीदिहि पुरो नोऽज॑स्रया
सू॒र्या यवि॑ष्ठ। त्वा॑ ५ शश्व॑न्तु॒ उप॑ यन्ति॒ वाजाः॑। वि॒धेम॑ ते पर॒मे
जन्म॑न्नग्रे वि॒धेम॒ स्तोमै॑रवरे॒ स॒धस्थे॑। यस्मा॒द्योने॑रु॒दारि॑था॒ यजे॑
तम्प्र॒ त्वे ह॒वी॑ ५ पि॒ जुहुरे॑ समिद्धे। ता॑ ५ संवि॒तुर्वरे॑ण्यस्य चि॒त्रामा॑हं
वृ॒णे सु॒मतिं॑ वि॒श्वज॑न्याम्। या॒मस्य॑ क॒ण्वो अ॒दु॒ह॒त्रपी॑ना ५
स॒हस्र॑धाराम् (२४)

पय॑सा म॒हीं गा॒म्। स॒प्त ते॑ अग्रे स॒मिधः॑ स॒प्त जि॒ह्वाः स॒प्तर॑षयः
स॒प्त धाम॑ प्रि॒याणि॑। स॒प्त हो॒त्राः स॒प्तधा॑ त्वां यजन्ति स॒प्त योनी॑रा
पृ॒णस्वा॑ घृ॒तेन॑। ई॒दृङ्वा॑न्या॒दृङ्वा॑ता॒दृङ्वा॑ प्रति॒दृङ्वा॑ मि॒तश्च॒ सम्मि॑तश्च
स॒भराः॑। शु॒क्रज्यो॑तिश्च चि॒त्रज्यो॑तिश्च स॒त्यज्यो॑तिश्च ज्योति॑ष्मा ५ च
स॒त्यश्च॑र्त॒पाश्चा॑त्य ५ हाः। (२५)

ऋ॒त॒जिच्च॑ स॒त्य॒जिच्च॑ से॒न॒जिच्च॑ सु॒षेण॑श्चान्त्यमित्रश्च

दूरेअमित्रश्च गणः। ऋतश्च सत्यश्च ध्रुवश्च धरुणश्च धर्ता च
 विधर्ता च विधारयः। ईदक्षांस एतादक्षांस ऊ षु णः सदक्षांसः
 प्रतिसदक्षांस एतन। मितासश्च सम्मितासश्च न ऊतये सभरसो
 मरुतो यज्ञे अस्मिन्निन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मानो यथेन्द्रं
 दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मान एवमिमं यजमानं दैवीश्च विशो
 मानुषीश्चानुवर्त्मानो भवन्तु॥ (२६)

अगा५ सहस्राक्ष देवाः सहस्रधारा मत्य५हा अनुवर्त्मानः षोडश च॥ [५]

जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद्वर्मी याति समदामुपस्थै।
 अनाविद्धया तनुवा जय त्व५ स त्वा वर्मणो महिमा पिपर्तु।
 धन्वना गा धन्वनाजिं जयेम धन्वना तीव्राः समदो जयेम। धनुः
 शत्रोरपकामं कृणोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम। वक्ष्यन्तीवेदा
 गनीगन्ति कर्णं प्रिय५ सखायं परिषस्वजाना। योषैव शिङ्के
 वितताधि धन्वन् (२७)

ज्या इय५ समने पारयन्ती। ते आचरन्ती समनेव योषां
 मातेव पुत्रम्बिभृतामुपस्थै। अप शत्र न्विध्यता५ संविदाने आर्त्ता
 इमे विष्फुरन्ती अमित्रान्। बह्वीनाम्पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्चा कृणोति
 समनावगत्य। इषुधिः सङ्काः पृतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति
 प्रसूतः। रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुषारथिः।
 अभीशूनाम्महिमानम् (२८)

प॒ना॒य॒त॒ मनः॑ प॒श्चाद॑नु॒ यच्छ॑न्ति र॒श्मयः॑। ती॒ब्रा॒न्धोषा॑न्कृ॒ण्वते॒
 वृष॑पाण॒योऽश्वा॒ रथै॑भिः स॒ह वा॒जय॑न्तः। अ॒व॒क्राम॑न्तः
 प्र॒पदै॑र॒मित्रा॑न्क्षि॒णन्ति॒ शत्रू॑ः र॒नप॑व्ययन्तः। र॒थवा॑हन॒ः ह॒विर॑स्य
 नाम॒ यत्रा॑यु॒धं नि॑हि॒तम॑स्य॒ वर्म॑। तत्रा॒ रथ॑मु॒पं श॑ग्म॒ः संदे॑म
 वि॒श्वाहा॑ व॒यः सु॑म॒नस्य॑मा॒नाः। स्वा॒दुष॑ः स॒दः पि॒तरो॑ वयो॒धाः
 कृ॒च्छ्रे॒श्रितः॑ श॒क्तीव॑न्तो ग॒भीराः॑। चि॒त्रसे॑ना॒ इषु॑ब॒ला अ॑मृ॒ध्राः
 स॒तोवी॑रा उ॒रवो॑ ब्रा॒तसा॑हाः। ब्राह्म॑णासः (२९)

पि॒तरः॑ सो॒म्यांसः॑ शि॒वे नो॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॑ने॒हसा॑। पू॒षा नः॑
 पा॒तु दुरि॑ता॒दृता॑वृ॒धो र॒क्षा मा॑कि॒र्नो अ॒घश॑ः स ई॒शत॑। सु॒प॒र्णं व॑स्ते
 मृ॒गो अ॑स्या॒ दन्तो॑ गो॒भिः सन्न॑द्धा प॒तति॑ प्र॒सूता॑। यत्रा॒ नरः॑ सं च
 वि च॒ द्रव॑न्ति॒ तत्रा॑स्मभ्य॒मिष॑वः श॒र्म य॑ः स॒न्। ऋ॒जीते॑ परि॒ वृद्धि॑
 नोऽश्मा॑ भवतु नस्त॒नूः। सोमो॒ अधि॑ ब्रवीतु नोऽदि॑तिः (३०)

श॒र्म यच्छ॑तु। आ ज॑ङ्घन्ति॒ सान्वै॑षां ज॒घना॑ः उ॒पं जिघ्र॑ते।
 अ॒श्वाज॑नि॒ प्रचे॑त॒सोऽश्वा॑न्त्स॒मत्सु॑ चोदय। अ॒हि॒रिव॑ भो॒गैः पर्ये॑ति
 बा॒हुं ज्या॑या॒ हेति॑ परि॒बाध॑मानः। ह॒स्तघ्नो॑ वि॒श्वा व॑यु॒नानि॑
 वि॒द्वान्पुमा॑न्पुमा॒ः सं परि॑ पा॒तु वि॒श्वतः॑। व॒नस्प॑ते वी॒ड्वङ्गो॑ हि
 भू॒या अ॒स्मत्स॑खा प्र॒तर॑णः सु॒वीरः॑। गो॒भिः सन्न॑द्धो अ॒सि
 वी॒डय॑स्वा॒स्थाता॑ ते ज॒यतु॑ जे॒त्वानि॑। दि॒वः पृथि॑व्याः परि॒ (३१)

ओज॒ उद्ध॑तं व॒नस्प॑ति॒भ्यः पर्या॑भृ॒तः स॒हः। अ॒पामो॑ज्मानं

परि गोभिरावृतमिन्द्रस्य वज्रं हविषा रथं यज। इन्द्रस्य वज्रो
 मरुतामनीकमित्रस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः। सेमां नो हव्यदातिं
 जुषाणो देवं रथं प्रति हव्या गृभाय। उप श्वासय पृथिवीमुत
 द्याम्पुरुत्रा ते मनुतां विष्टितं जगत्। स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण
 देवैर्दूरात् (३२)

दवीयो अपं सेधु शत्रून्। आ क्रन्दय बलमोजो न आ
 धा नि ष्टनिहि दुरिता बाधमानः। अपं प्रोथ दुन्दुभे दुच्छुनां
 इत इन्द्रस्य मुष्टिरसि वीडयस्व। आमूरज प्रत्यावर्तयेमाः
 कैतुमहुन्दुभिर्वावदीति। समश्वपर्णाश्चरन्ति नो नरोऽस्माकमिन्द्र
 रथिनो जयन्तु॥ (३३)

धन्वन्महिमानं ब्राह्मणासोऽदितिः पृथिव्याः परि दूरादेकचत्वारिंशच्च॥ [६]

यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्त्समुद्रादुत वा पुरीषात्।
 श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यम्महि जातं ते अर्वन्। यमेनं
 दत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणम्प्रथमो अध्यतिष्ठत्। गन्धर्वो अस्य
 रशनामगृभ्णात्सूरादश्वं वसवो निरतष्ट। असिं यमो अस्यादित्यो
 अर्वन्नसिं त्रितो गुह्येन व्रतेन। असिं सोमेन समया विपृक्तः (३४)

आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धनानि। त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि
 त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे। उतेवं मे वरुणश्छन्त्स्यर्वन् यत्रां त
 आहुः परमं जनित्रम्। इमा ते वाजित्रवमार्जनानीमा शफानां

सन्तितुर्निधाना॥ अत्रा ते भद्रा रशना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति
गोपाः। आत्मानं ते मनसारादजानामवो दिवा (३५)

पुतयन्तम्पतंगम्। शिरो अपश्यम्पथिभिः सुगेभिररेणुभिर्जेहमानम्
अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः। यदा
ते मर्तो अनु भोगमानडादिद्विसिष्ठ ओषधीरजीगः। अनु त्वा रथो
अनु मर्यो अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम्। अनु व्रातासस्तव
सख्यमीयुरनु देवा ममिरे वीर्यम् (३६)

ते। हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर् इन्द्र
आसीत्। देवा इदस्य हविरद्यमायन् यो अर्वन्तम्प्रथमो अध्यतिष्ठत्।
ईर्मान्तासः सिलिकमध्यमासः सः शूरणासो दिव्यासो अत्याः।
हसा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिषुर्दिव्यमज्ममश्वः। तव
शरीरम्पतयिष्णवर्वन्तव चित्तं वातं इव ध्रजिमान्। तव शृङ्गाणि
विष्टिता पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा चरन्ति। उप (३७)

प्रागाच्छसनं वाज्यर्वा देवद्रीचा मनसा दीध्यानः। अजः पुरो
नीयते नाभिरस्यानु पश्चात्कुवयो यन्ति रेभाः। उप प्रागात्परमं
यत्सधस्थमर्वा अच्छा पितरम्मातरं च। अद्या देवां जुष्टतमो हि
गम्या अथा शास्ते दाशुषे वार्याणि॥ (३८)

मा नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिन्द्रं ऋभुक्षा मरुतः परि
 ख्यन्। यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि।
 यन्निर्णिजा रेक्णासा प्रावृतस्य रातिं गृभीताम्मुखतो नयन्ति।
 सुप्राङ्जो मेम्यद्विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पाथः। एष
 च्छागः पुरो अश्वेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदैव्यः।
 अभिप्रियं यत्पुरोडाशमर्वता त्वष्टेत् (३९)

एन९ सौश्रवसाय जिन्वति। यद्धविष्यमृतुशो देवयानं
 त्रिर्मानुषाः पर्यश्वं नयन्ति। अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं
 देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः। होताध्वर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभ
 उत शङ्स्ता सुविप्रः। तेन यज्ञेन स्वरं कृतेन स्विष्टेन वक्षणा
 आ पृणध्वम्। यूपव्रस्का उत ये यूपवाहाश्चषालं ये अश्वयूपाय
 तक्षति। ये चार्वते पचन९ सम्भरन्त्युतो (४०)

तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु। उप प्रागाँत्सुमन्मेऽधायि मन्मं
 देवानामाशा उप वीतपृष्ठः। अन्वेनं विप्रा ऋषयो मदन्ति देवानां
 पुष्टे चकृमा सुबन्धुम्। यद्वाजिनो दामं सदानमर्वतो या शीर्षण्या
 रशना रञ्जुरस्या। यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृण९ सर्वा ता ते अपि
 देवेष्वस्तु। यदश्वस्य ऋविषः (४१)

मक्षिकाश यद्वा स्वरो स्वधितौ रिप्तमस्ति। यद्धस्तयोः
 शमितुर्यन्नखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु। यद्ववध्यमुदरस्यापवाति

य आ॒मस्य॑ क॒विषो॑ ग॒न्धो अ॒स्ति। सु॒कृता॑ तच्छं॒मितारः॑ कृ॒ण्वन्तु॑त
मेधः॑ श्रु॒तपा॑कं पचन्तु। यत्ते॑ गात्रा॒दग्नि॑ना प॒च्यमा॑नाद॒भि शूलं॑
निह॑तस्याव॒धाव॑ति। मा तद्भू॒म्यामा॑ श्रि॒षन्मा॑ तृ॒णेषु॑ दे॒वेभ्य॑स्तदु॒शब्धो॑
रा॒तम॑स्तु॥ (४२)

इदुतो क॒विषः॑ श्रिष॒थ्स च॑॥ [८]

ये वा॒जिनं॑ परि॒पश्य॑न्ति प॒क्कं य ई॒माहुः॑ सु॒रभि॑र्नि॒रह॑रेति।
ये चा॒र्वतो॑ मा॒सभि॑क्षामुपा॒सत॑ उ॒तो तेषा॑म॒भिगू॑र्तिर्न इ॒न्वतु॑।
यन्नी॑क्ष॒णम्मा॒स्पच॑न्या उ॒खाया॑ या पात्रा॑णि यू॒ष्ण आ॒सेच॑नानि।
ऊ॒ष्म॒ण्यापि॑धाना॑ च॒रूणाम॑ङ्गाः सू॒नाः परि॑ भूष॒न्त्यश्व॑म्। नि॒क्रम॑णं
नि॒षद॑नं वि॒वर्त॑नं यच्च॑ प॒ङ्कीश॑म॒र्वतः॑। यच्च॑ प॒पौ यच्च॑ घा॒सिम् (४३)

ज॒घास॑ सर्वा॒ ता ते॒ अपि॑ दे॒वेष्व॑स्तु। मा त्वा॒ग्निर्ध्व॑नयि॒द्धम॑ग॒न्धिर्मो॑
भ्राज॑न्त्य॒भि वि॑क्त॒ जघ्निः॑। इ॒ष्टं वी॒तम॑भि॒गूर्तं॑ वष॑ट्कृतं तं दे॒वासः॑
प्रति॑ गृ॒भ्णन्त्य॑श्व॒म्। यद॑श्वा॒य वा॒स उप॑स्तृणन्त्य॒धीवा॒सं या॑
हि॒र॒ण्यान्य॑स्मै। सं॒दान॑म॒र्वन्त॑म्प॒ङ्कीश॑मि॒या दे॒वेष्वा॑ या॒मय॑न्ति। यत्ते॑
सा॒दे मह॑सा॒ शूक॑तस्य॒ पा॒र्णि॒या वा॒ कश॑या (४४)

वा॒ तुतो॑द। सु॒चेव॑ ता ह॒विषो॑ अध्व॒रेषु॑ सर्वा॒ ता ते॒ ब्रह्म॑णा
सू॒दया॑मि। चतु॑स्त्रि॒ंशद्वा॑जिनो॑ दे॒वब॑न्धो॒र्वङ्की॑रश्व॒स्य स्व॑धि॒तिः
समे॑ति। अ॒च्छि॒द्रा गात्रा॑ व॒युना॑ कृ॒णोत॑ परु॒ष्परु॑रनु॒घुष्या॑ वि

शस्त। एकस्त्वष्टुरश्वस्या विशस्ता द्वा यन्तारा भवतस्तथर्तुः। या ते गात्राणामृतुथा कृणोमि ताता पिण्डानां प्र जुहोम्यग्नौ। मा त्वा तपत् (४५)

प्रिय आत्मापियन्तं मा स्वधितिस्तनुव आ तिष्ठिपत्ते। मा ते गृधुरेविशस्तातिहाय छिद्रा गात्राण्यसिना मिथू कः। न वा उ वेतन्म्रियसे न रिष्यसि देवाः इदैषि पृथिभिः सुगेभिः। हरीं ते युञ्जा पृषती अभूतामुपास्थाद्वाजी धुरि रासभस्य। सुगव्यं नो वाजी स्वश्वियम्पुंसः पुत्राः उत विश्वापुषः रयिम्। अनागास्त्वं नो अदितिः कृणोतु क्षत्रं नो अश्वो वनताः हविष्मान् (४६)

घासि कशया तपद्रयि नवं च॥ [९]

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>